

Yıl: 3, Sayı: 8, Eylül 2016, s. 246-258

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Firdevs SAĞLAM¹

ATIK NESNELERİN SANATTA VE SANAT EĞİTİMİNDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİ

Özet

Bu çalışma ile atık nesnelerin sanatta ve sanat eğitiminde kullanımının betimlenmesi ve bu betimlemenin bir bölümünün görüşme formu kullanılarak öğretim elemanları görüşleriyle yapılması amaçlanmıştır. Çalışma nitel bir araştırma olup; betimsel-tarama yöntemiyle yapılandırılmıştır. Bilgiler literatür taraması ve derinlemesine görüşme yoluyla toplanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak çalışmacı tarafından geliştirilmiş ve beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma gurubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Aydın ilinde bulunan Adnan Menderes Üniversitesi, İzmir ilinde bulunan Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde görev yapan 22 öğretim elemanı oluşturmaktadır.

Anahtar sözcükler: Atık nesnelere, sanat eğitimi, görsel sanatlar, öğretim elemanı.

OPINIONS OF ACADEMIC STAFFS ABOUT THE USING WASTE OBJECTS IN ART AND ART EDUCATION

Abstract

The purpose of the research is to determine the using of waste objects in art and art education and to make a part of this determination by using semi-structured interview form applied to academic staff. This study is a qualitative study and configured with descriptive-scanning method. Information gathered through literature scanning and depth interview, the data obtained is interpreted. Form of Semi-structured questions developed by the researcher has been used as data collection tool in the study. Data have been analysed by using content analysis method. Working group of the study has consisted of 22 academic staffs from Adnan Menderes University in Aydın, Ege University and Dokuz Eylul University in Izmir, in 2015-2016 academic year.

Key Words: Waste objects, art education, visual arts, academic staff

¹ Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı, sfirdevs@hotmail.com

GİRİŞ

Malzeme nesne ilişkisi, sanat alanında farklı bir yerde durur. Burada kullanılan malzeme, sanat nesnesine dönüşümü sırasında yaratıcı edimden geçerek, kendine özgü bir dili olan iki boyutlu ya da üç boyutlu sanat nesnelere dönüşür. Her disiplin kendine özgü ya da o alandaki özün anlatımına yardımcı olacak malzemeler kullanır. Kullanılan bu malzemeler aktarılan sanat nesnesini oluşturan birimlere dönüşür. Diğer bir deyişle sanatta kullanılan malzemeler sanat nesnesi olmalarıyla birlikte başka bir biçimsel ve anlatımsal yapıyı oluşturur. Resimde kullanılan boya, heykelde kullanılan taş ya da seramikte kullanılan kil artık tek başına oluşturduğu anlamdan çıkarak o resmin, heykelin ya da seramiğin içinde formların oluşturulmasında ve çalışmanın bütününde oluşturulmak istenilen yapının parçası olurlar. Bu malzemelerin sanatsal ifade yolları kullanılarak biçimlendirilmesi ile bütünsel bir yapı olan sanat nesnesi oluşturulur.

Doğada her nesne kendi başına bir anlam üretir. Bu anlam yapıldığı malzeme, kullanıldığı alan ve dönüştüğü ürün gibi bazı kodlardan oluşur. Nesnelerin kullanımı sonucunda işe yaramayan kısımları hem bu bahsedilen anlamları taşır, hem de yeni bir alan olan atığa dâhil olur. Atık nesnelere oluşturulan sanat eseri atık kimliğinden de izler taşıyarak oluşturulan sanat nesnesinin ayrılmaz bir parçası haline dönüşür. “Sanatçının çalıştığı malzeme, bir malzeme olmanın çok ötesindedir, malzeme temanın değerini ortaya çıkarır ve aynı zamanda bir düzenleyici işlevi görür” (Kedik, 2003: 116). Üretilen çalışmada kullanılacak olan nesnenin bir kimliği vardır. Sahip olduğu anlam sanat nesnesine dönüşüm sırasında değişerek dâhil olacağı sanat eserinin bir parçası olur. Hem kendi başına bir anlamı vardır hem de dâhil olduğu sanat nesnesinin içinde bir anlam üretir. Diğer bir deyişle kullanılan nesnelere taşıdığı ilk anlamı içine alarak yapıta yeni anlamlar üretmede sanatçıya yardımcı olur. “Estetik nesne ister bir sanat yapıtı olsun ister henüz yapıta götürülmemiş bir nesne olsun bizden anlaşılmayı bekleyen, ayrıştırılmayı bekleyen, bilincimizle aydınlatılması gereken bir bütünlüktür” (Timuçin, 2006: 161).

Atık nesnelerin Sanat ve Sanat Eğitiminde Kullanımı

Nesne üzerine tanımlar dönemin düşünsel yapısına göre değişiklik gösterir. Aynı şekilde atık nesne de bu değişiklikten pay alır. Atık denilince aklımıza ilk olarak çöp gelir, fakat insanla ve doğayla ilgili olan her şey bir gün atık olabilir. Bunların içine maddesel olanlar dâhil edilebileceği gibi düşünsel olan şeylerde girebilir. Atık, üretimden tüketime kadar olan, tüm aşamalarda ortaya çıkan ve nesnenin kullanılmayan kısmı ya da kullanıldıktan sonraki halidir. Bu haliyle ayrıldığı şeyden uzaklaşır; hem kütleli hem de taşıdığı anlam bakımından farklılaşır; o artık farklı bir nesne diğer bir deyişle atık olur. Günümüz çağında atığın farklı alanlarda geri dönüşümle değerlendirilmesi, onunla ilgili algının ve tanımın değişmesine neden olmuştur. İşe yaramayan düşüncede yerini bulamayan bu nesne üretime dâhil olmasıyla birlikte nesne konumuna tekrardan kavuşmuştur. Sadece üretimde değil günlük yaşamda ve birçok alanda bu nesnelere kullanılarak o alanların nesnesi konumuna gelmiştir. Böylelikle öznenin karşısında bu nesne hem atık olmadan önce sahip olduğu kavram hem de atık olduktan sonra sahip olduğu kavramı bir arada taşıyan bir nesne konumuna dönüşmüştür. Arda Denkel bu dönüşümü şöyle bir örnekle açıklar: “Tunçtan yapılmış bir yontuyu eritip bir bidon biçimine dönüştürürsek, yontuyu ve bidonu oluşturan özdeği etkilemeden bir nesneyi yok etmiş ve aynı özdekten başka bir nesne yaratmış oluruz” (Denkel, 2003: 23).

Evrendeki tüm varlıklar yok oluşla doğaya yeni varlıklar olarak geri döner. Oluşan farklılaşma ile yeni bir bilgi aracı olan bu nesnelere sanat alanına dâhil olmasıyla birlikte farklı bir bilgi aracı olmak üzere yola koyulmuş olurlar. Dâhil olduğu bütünün başka bir şeye dönüşmesi ya da tüketilmesi sonrasında işe yaramayan ve o nesnenin anlamlandırılmasında anlamsız olan kısım olarak atılan bu parçalar, sanat eserinde kullanılması ile birlikte yeni bir varlığın tamamlayıcı parçalarına dönüşür. Bu dönüşümle bir şeylerin parçası olmaktan men edilen kısım sanat eserinde kendine anlamlı bir yer edinir. “Sanat yapmak her şeyden önce gözlem yapmaktır: sanatçının işi tuvalden, kâğıttan, kilden önce dünyayadır. Sanatçı sezgisi gözlemlene edimlerinde oluşur, gözlemlene süreçleri estetik nesnenin alttan alta oluşma süreçleridir. Bir estetik nesne nice öncesel gözlemin izlerini taşıyacaktır” (Timuçin, 2006: 150).

Sanatta malzeme kavramının tarihsel sürecine baktığımızda, bunun modernizmle başlayan süreçle değiştiği ve post-modernizmle birlikte her şeyin sanat malzemesi konumuna geldiği görülür. Bu süreç içinde klasik sanat nesnesi dışında bir şey olan atığın malzeme olarak sanatta kullanılması, o güne kadar oluşmuş olan algıların sarsılmasına ve sanat malzemesinin neliğinin sorgulanmasına da neden olmuştur. Resimde ve özellikle heykelde kullanılmaya başlanan bu malzeme zamanla sanat nesnesinin oluşturulmasında kullanılan malzemeler arasına girmiş ve malzeme ve kullanımı konusunda sanatçıya geniş bir alan sağlamıştır.

Atık nesnelere gerçekleştirilmiş assemblaj ve kolaj çalışmaları atığın ilk olarak sanatta kullanıldığı tekniklerdir. Bu tekniklerle kullanılan atık nesnelere resmetme ya da biçimlendirme olmadan gerçek biçimin elde edilmesi için kullanılmıştır. Böylelikle var olan dokunun kopyasını yapmaktansa o dokunun gerçeği çalışmada yer almıştır. Üretilen çalışmanın bir parçası olan bu nesnelere, sanatın akademik kurallarla sınırlandırılmış biçim ve malzeme anlayışının dışına çıkılmasına ve sanatçının hem düşünsel hem de biçimsel olarak daha geniş olanaklara sahip olmasına neden olmuştur. “Sanatsal çalışmalar artık uzay-zaman-nesne üçlüsünü birbirinden koparan algısal alanlar bırakılmalı, yerine bunların geometrik birlikteliğini kuran kozmik dünyanın gerçekleri yansıtılmalı idi. Çünkü hiçbir obje, birlikte var olduğu kübik boşluğun topolojik ve geometrik koşulları dışında gerçekleşemezdi” (Yurtsever, 2014: 230).

Teknoloji, bilim ve düşün dünyasındaki gelişmeler yeni bir anlatım dilinin oluşmasında etkili olmuş, biçimselliği sorgulanan formlar ayrıştırılarak bir bütün halinde sunulmuştur. Bu bir nevi görünür dünyanın betimlenmesinden çok sanatın temsiliyetinin sorgulanmasıdır. Nesnelere parçalanarak ayrıştırılması, bunların gerçekte nasıl olduğu ya da olması gerektiği ile ilişkili biçimselliği açığa çıkarma çabasıdır. Bu betimleme yaklaşımı hem doğadaki formlardan farklılık gösterir hem de doğanın görünen ve şimdiye kadar betimlenenlerin ötesindedir.

Kübist sanatçılar doğanın betimlenmesinde akademik kurallar dışında deneysel diye de adlandıracağımız çalışmalar gerçekleştirmiş; bu çalışmalarla görünen gerçekliğin arkasında var olduğunu düşünülen ve asıl gerçekliği oluşturan biçimsel formları yeniden kurgulamışlardır. Bunun nedenini ise, görünenin dışında bir gerçeklik varsa bunun şimdiye kadar oluşturulan biçimselliklerden farklı olması ile açıklamışlardır. Bunun içinse salt geometrik formlar kullanılmış; dış gerçeklik parçalara ayrılarak çözümlenmeye çalışılmıştır. Kaplanoğlu'na göre (2009: 53) bize birbiri ile doğru ilişkili ve orantılı yalın ve soyut biçimler sunan Kübizm' in ilk önermesi, nesnelere düzenlenmesidir. Bunun da natüralist nesnelere değil soyut biçimlerde olması gerekliliğidir.

1960lı yıllara kadar belirli bir seyir halinde giden atık nesne kullanımı bu yıllar itibariyle -o dönemin koşullarının da etkisiyle- farklılaşmıştır. Çünkü farklı alanlarda olduğu gibi sanatta da değişimlerin ve yeniliklerin olduğu, Postmodern sanat anlayışının ortaya çıktığı bir dönem oluşmuştur. Bu yeni süreçle sanat eseri ve sanatçı tanımı ile ilgili sınırlamaların olmadığı her şeyin sanat eseri olabileceği bir anlayış içinde yaratım süreci devam etmiştir. Bilişim çağının hızla gelişmesi, bilginin yayılabilirliğinin her zamankinden daha kolay olması sanat ve sanatçının şekillenmesinde etken olmuştur. Rıfat Şahiner' e göre (2008: 191) 1968'de küratörlüğünü Pontus Hulten'in üstlendiği ve MOMA'da gerçekleştirilen 'Mekanik Çağın Sonunda Makinanın Görünüşü' adlı sergi adeta eski bir çağın bitmesi ve yenisinin başladığı haberi anlamına gelir. Bu serginin endüstrinin 'kasları' durumundaki üretim aygıtlarına dayalı modern makine toplumunun yok oluşunu ilan ederken, onun yerine iletişimsel aygıtların yoğunluğuna dayalı yeni bir toplumsallığı, yani post-modern iletişim toplumunun kültürünü açımlayan post-endüstriyel dönemin yükselişini yansıttığını ifade eder. Teknolojik verileri yorumlayan ya da belirli bir üslupta makine estetiğine gönderme yapan sanat yapıtlarının yerini, bilgisayar ve video ortamında oluşturulan ve yeni temsil olanaklarının irdelendiği elektronik medya çalışmalarına bıraktığını belirtir. Heidegger, Derrida, Rorty, Baudrillard, Lyotard, Foucault gibi düşünürlerin yaklaşımları post-modern dönemin başlangıcından günümüze sanatın düşünsel yapısının dayanağı olmuştur.

Daha önce sanat eserinin parçası olan atık nesnelere, bu süreçte başlı başına sanat nesnesinin kendisi olmuştur. Tüketim kültürüne ait nesnelere ait pop sanat çalışmalarında birincil olarak kullanıldığı görülmüş, sadece nesne değil aynı zamanda tüketim kültürünün sembolleri haline dönüşen ünlü sanatçıların fotoğrafları da bu çalışmalarda yerini almıştır. Burada tüketerek var olabilme düşüncesi, yine o kültürdeki nesnelere kullanılmasıyla eleştirilmiştir. Dadaizm ile başlayan hazır nesne kullanımı bu akımla birlikte en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Dadada gündelik yaşamdan herhangi bir nesne kullanılırken, pop sanatta daha çok popüler özelliği olan nesnelere tercih edilmiştir. Bu sanat hareketleri ve bu kapsamda üretilen çalışmalar, daha çok kavramsal yönü ağırlıkta olan çalışmaların üretilmesine yol açmıştır. Farklı zamanlarda gerçekleşen ve birinin diğer sanat akımına zemin hazırladığı sanat hareketleri, günümüz sanatının şekillenmesinde büyük etken olmuştur. Bu sanat hareketleriyle atık nesnelere kullanımı yaygınlaşmış ve böylelikle günümüz sanatçısına sınırsız malzeme ve teknik imkanlarla birlikte üretme şansı sunulmuştur.

Atık nesnelere sanatta kullanımı doğal olarak bu nesnelere sanat eğitimi derslerinde de kullanılmasına neden olmuştur. Atık nesnelere ve bu nesnelere ilgili ortaya çıkmış olan teknikler farklı kademelerdeki eğitim kurumlarında, eğitim programlarında yer almıştır. Eğitimin çağın getirilerine göre yeniden düzenlenmesi ve yeniliklerin eğitime dahil edilmesi düşünüldüğünde bu nesnelere sanat eğitimi derslerinde kullanılması kaçınılmaz olmuştur. "Çağdaş sanat eğitimi, özü itibariyle, bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevreye/ortama yeterince duyarlı olabilmelerini, çevreye/ortama çok yönlü, kapsamlı ve yararlı iletişim ve etkileşimde bulunabilmelerini, estetik gereksinimlerini giderebilmelerini (karşılayabilmelerini), estetik beğenilerini (zevklerini) geliştirebilmelerini, artistik (sanatsal) yaratma/yorumlama güdülerini doyurabilmelerini, kendilerini ifade edip gerçekleştirebilmelerini, yaşamlarını daha anlamlı ve yetkin duruma getirebilmelerini ve bu yolda sanattan en iyi biçimde yararlanabilmelerini esas alır. Bu çerçevede bilimin ve teknolojinin, dolayısıyla bilim eğitimi ve teknik eğitimin destekleyici-kolaylaştırıcı, çeşitlendirici-zenginleştirici, tamamlayıcı-bütünleyici işlevlerinden yararlanır" (Uçan, 1992: 100). Bunun yanı sıra atık nesnelere sanat eğitimine dahil edilmesinin nedenleri

arasında bunların kolay ulaşılabilir olması, zengin sanat formu oluşturmada yardımcı olması, yaratıcılığı arttırması, geri dönüşüm bilincini kazandırması gibi birçok faktör sayılabilir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma betimsel tarama modelindedir. Atık nesnenin sanatta ve sanat eğitiminde kullanılmasını betimlenmesi ve bu betimlemenin bir bölümünün görüşme formu kullanılarak yapılmasından oluşur. “Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2008: 77).

Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan "Atık Nesnenin Sanatta ve Sanat Eğitiminde Kullanımına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile meslek elemanlarının görüşleri alınacak, içerik analizi ve betimsel analiz ile değerlendirilecektir. Ayrıca elde edilen tema ve kodlar frekans ve yüzelere dönüştürülerek değerlendirilecektir. Türkiye'nin Ege Bölgesindeki Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğretim elemanlarının atık nesnenin sanatta ve sanat eğitiminde kullanılmasına ilişkin görüşleri, buna yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşme yapılan öğretim elemanlarının görüşme anındaki durumlarıyla saptanacaktır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı ve Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda çalışan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Görüşme yapılmadan önce, belirlenen çalışma gruplarının bağlı oldukları kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş; gönüllülük esasına göre görüşmeler yapılmıştır. Seçkisiz olmayan örneklemin bir alt basamağı olan uygun örnekleme metodu ile seçilen örneklem profilimiz ayrıntılı bir biçimde Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem profili

Çalıştığı Kurum	Yaş				Cinsiyet		Öğretim Elemanı Sayısı
	25-35	35-45	45-55	55-65	K	E	
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	1	3	4	5	5	10
Ege Üniversitesi	2	4	-	-	5	1	6
Adnan Menderes Üniversitesi	-	3	1	2	2	4	6
Toplam	4	8	4	6	12	10	22

Tablo 1'e baktığımızda katılımcıların 12 sini kadınların, 10 unu ise erkeklerin oluşturduğunu görürüz. Örneklem profilinde 25-35 yaş arası 4, 35-45 yaş arası 8, 45-55 yaş arası 4, 55-65 yaş arası 6 kişi vardır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından atık nesnenin sanatta ve sanat eğitiminde kullanımının yeri ve öneminin saptanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formuna ilişkin geçerliliği ve güvenilirliği ölçmek amacıyla Dokuz Eylül Üniversitesi Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı'ndan iki, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'ndan iki, Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'ndan bir olmak üzere beş uzamana formdaki sorular sunulmuş ve değerlendirmeleri istenmiştir. Sorular kapsam geçerliliği açısından değerlendirildiğinde, bunların konuya ilişkin durumu ortaya koyduğu, katılımcıların konuya ilişkin görüşlerini açık bir biçimde ortaya koyabilecekleri ortaya çıkmıştır. Görüşme formu beş açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunda yer alan sorular şunlardır:

1. Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılmasına ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?
2. Atık nesnelerin sanat nesnesine dönüştürülmesini estetik açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz? Açıklar mısınız?
3. Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında ilk kullanımı ile günümüz sanatındaki kullanımı arasında farklar olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
4. Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?
5. Atık nesnelerin sanat nesnelere dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği konusunda görüşleriniz ve önerileriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

Görüşmeler katılımcılarla yüz yüze yapılmış ve bunlar kamera ile kayıt altına alınmıştır. Verilerin toplanma işlemi, yaklaşık 4 haftalık bir süreç içinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analiz ve değerlendirilme yöntemi

Verilerin analizi betimsel analiz tekniği ile yapılmıştır. “Betimsel analizle görüşme yapılan bireyleri tanıttıcı bulgular değerlendirilir, içerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya çalışılır; birbirine benzediği ve birbiri ile ilişkisi olduğu tespit edilen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır. İçerik analiziyle katılımcıların görüşlerinin içerikleri sistematik olarak tanımlanmaktadır” (Altunışık ve Diğerleri, 2010: 312)

Bu doğrultuda görüşme sorularına verilen yanıtlar kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bölümlere ayrılarak, kodlara dönüştürülmüştür. Toplanan verilerden benzer anlama sahip olanlar, aynı kodlarla isimlendirilmiş ve kodlar arasındaki ortak yönler bulunarak kategorize edilmiştir. Daha sonra veriler ortaya çıkan kodlara göre düzenlenerek, araştırmacının görüş ve yorumlarına yer vermeden tanımlanarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öğretim elemanlarına yöneltilen sorulardan elde edilen bulgular beş alt başlık altında toplanmıştır. Bunlar tablolar halinde sunulmuştur. İlk olarak atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılmasına ilgili değerlendirmeleri içeren soruya verilen cevaplar Tablo 2 de sunulmuştur.

Tablo 2. Atık Nesnelerin Sanat Nesnesi Olarak Sanat Yapıtlarında Kullanılmasına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Temalar	Bahsedilen Öğretim Elemanı	
	f	%
Günümüz koşulları atık nesnelerin sanatta kullanımını gerekli kılıyor	3	13,65
Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılması insan ve doğa bakımından önemlidir.	5	22,72
Zengin sanat kültürü ve formu oluşmasına yardımcı olur	6	27,27
Atık nesneden sanat yapıtı üretme belirli kurallar çerçevesinde olmalıdır.	8	36,36
Toplam	22	100,0

Tablo 2. de atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılmasına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, bunların 4 tema şeklinde grupladığı görülmektedir. Bunlar: Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanımının günümüz koşullarının bir getirisi olduğu (%13,65), insan ve doğa bakımından önem taşıdığı (%22,72), zengin sanat kültürü ve formu oluşmasına yardımcı olduğu (%27,27) ve atık nesneden sanat yapıtı üretmenin belirli kurallar çerçevesinde olması (%36,36) gerektiğidir.

Araştırmanın atık nesnenin sanat nesnesine dönüştürülmesinin estetik bağlamda nasıl değerlendirildiği sorusuna verilen cevaplar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Atık Nesnenin Sanat Nesnesine Dönüştürülmesinin Estetik Bağlamda Nasıl Değerlendirildiğine Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Temalar	Bahsedilen Öğretim Elemanı	
	f	%
Atık nesneden üretilen çalışmaların estetik açıdan iyi olabilmesi için atık bağlamından çıkması gerekiyor	4	18,18
Atık nesneden üretilen çalışmaların estetik açıdan iyi olabilmesi için sanat eseri niteliği taşıması lazım.	8	36,36
Atık nesneden üretilen çalışmaların estetik açıdan iyi olabilmesi üreten sanatçıyla ilişkilidir.	10	45,45
Toplam	22	100,0

Tablo 3. e baktığımızda atık nesnenin sanat nesnesine dönüştürülmesinin estetik bağlamda nasıl değerlendirildiği üzerine görüşler 3 tema altında yoğunlaştığı görülür. Bu temalar kullanılan nesnelerin atık bağlamından çıkması gerekliliği (18,18), sanat eseri niteliği taşıması gerekliliği (%36,36) ve atık nesneden üretilen çalışmaların estetik açıdan değerlendirilebilir olmasının üreten sanatçıyla ilişkili olduğu (%45,45) olarak sıralanır.

Araştırmanın 3. sorusu olan atık nesnelerin ilk kullanımı ile günümüz sanatında kullanılması arasındaki farklar nelerdir sorusuna verilen cevaplar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Atık Nesnelerin İlk Kullanımı ile Günümüz Sanatında Kullanılması Arasındaki Farklar Hakkındaki Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Temalar	Bahsedilen Öğretim Elemanı	
	f	%
İlk kullanımı ile günümüz kullanımındaki amaç aynı değildir.	8	36,37
Malzemenin seçilmesi ve kullanım bakımından farklılıklar vardır.	14	63,63
Toplam	22	100,0

Tablo 4. e baktığımızda atık nesnelerin ilk kullanımı ile günümüz sanatında kullanılması arasındaki farkların ne olduğu üzerine görüşler 2 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar ilk kullanımı ile günümüz kullanımındaki amacın aynı olmaması (%36,37) ve malzemenin seçilmesi ve kullanımı bakımından farklılıkların oluştuğu (%63,63) olarak sıralanır.

Araştırmanın 4. sorusu olan atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması hakkında neler düşünüyorsunuz sorusuna verilen cevaplar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Atık Nesnelerin Sanat Eğitiminde Kullanılması ile İlgili Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Temalar	Bahsedilen Öğretim Elemanı	
	f	%
Öğrencilere geri dönüşüm ve çevre bilinci kazandırır.	4	18,18
Öğrencilerin farklı malzeme kullanımı ve yeni sanat anlayışlarını anlaması bakımından önemlidir	7	31,82
Yaratıcılığı artırır.	11	50,00
Toplam	22	100,0

Tablo 5’e baktığımızda atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşler 3 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılmasının öğrencilere geri dönüşüm ve çevre bilinci kazandırdığı (%18,18), öğrencilerin farklı malzeme kullanımı ve yeni sanat anlayışlarını anlaması bakımından önemli olduğu (%31,82) , yaratıcılığı arttırdığı (%50,00) olarak sıralanır

Araştırmanın 5. sorusu olan atık nesnelerin sanat nesnelere dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna verilen cevaplardan oluşan temalar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 6. Atık Nesnelerin Sanat Nesnelere Dönüştürülme Sürecinde, Eğitim Ortamlarındaki Fiziki Koşulların ve Ayrılan Ders Sürelerinin Yeterliliği Hakkında Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Temalar	Bahsedilen Öğretim Elemanı	
	f	%
Üretmek isteyen öğrenci için bunlar önemli değildir.	4	18,18
Yöneticiler ve eğitimcilerin bu konuya yaklaşımı belirleyici faktördür.	5	22,72
Atık nesnelerle ilgili konuların eğitim programına dahil edilmesi bu konularda belirleyicidir	13	59,10
Toplam	22	100,0

Tablo 6. ya baktığımızda atık nesnelerin sanat nesnelere dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği hakkındaki görüşlerin 3 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar eğitim ortamlarındaki fiziksel koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği üretmek isteyen öğrenci için bunların önemli olmadığı (%18,18), yöneticiler ve eğitimcilerin bu konuya yaklaşımlarının belirleyici olduğu (%22,72) ve atık nesnelerle ilgili konuların eğitim programına dâhil edilmesinin bu konularda belirleyici olduğu (%59,10) olarak sıralanır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma ile atık nesnelerin sanatta ve sanat eğitiminde kullanımının betimlenmesi ve bu betimlemenin bir bölümünün görüşme formu kullanılarak öğretim elemanları görüşleriyle yapılması amaçlanmıştır. Atık nesnenin sanatta ilk kullanımı sanat nesnesi ve sanat malzemesi algısını ve sanatın ne olduğu sorgulamalarının yapılmasına neden olmuştur. Bu kullanım aynı zamanda sanatın biçimsel ve düşünsel yönünü de belirlemiştir. Günümüz sanatının oluşumuna zemin hazırlamıştır. Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak kullanılması bu nesnenin işe yaramaz çirkin, gibi tanımlamalarını da değiştirmiştir. Toplumun bu nesneye karşı olumlu düşünceye sahip olmasına etken olmuştur. Atık nesnelerin sanatta kullanımı sanat eğitimi alanına yansımış, eğitimin farklı kademelerindeki öğrencilerin bu nesneyi sanat nesnesi olarak kullanmasına olanak sağlamıştır. Doğal kaynakların hızla tükendiği, çevre kirliliğinin yayıldığı bir ortamda atık nesnelerin sanat yoluyla kullanılmasıyla geri dönüşüm, çevreyi koruma gibi davranışların kazanılması hedeflenmiştir. Araştırmayı desteklemesi açısından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sanat eğitimi veren kurumlarda çalışan öğretim elemanlarının görüşleri alınmış, bu nesnelere karşı tavırları anlaşılacak istenmiştir. Sanat eğitimcisi ve sanatçı yetiştiren bir kurum olması ve bu kurumun farklı kademede ve düzeyde kişilere hitap etmesi ve etkilemesi nedeniyle, araştırmanın eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümünde yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırma konusuyla ilgili hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretim elemanları atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılması hakkında dört görüş etrafında toplanmıştır. Bunlara baktığımızda: Atık nesnelerin kullanımının günümüz koşullarının bir getirisi olduğu, insan ve doğa bakımından önem taşıdığı, zengin sanat kültürü ve formu oluşturmada yardımcı olduğu ve atık nesnelere sanat yapıtı üretmenin belirli kurallar çerçevesinde olması gerektiğidir. Atık nesne kullanımı sanat alanında geçmişten günümüze artarak devam etmiştir. İlk kullanımıyla sanat yapıtının parçası olan sonrasında başlı başına sanat yapıtının kendisi olan atık nesne günümüz kullanımında çağın nesneleriyle özdeş bir konuma gelmiştir. “Günümüz sanatında ortaya çıkan yeni yaratıcılık biçiminin düşünce üzerine kurulu olduğunu söyleyebiliriz. Artık sanatın yeni kavrayış biçimi budur” (Sevim ve Boz, 2011: 116). Modern süreçten başlayan süreçte günümüz sanatının klasik sanattan farklı bir yönde olması, sanatçıların sürekli yeni nesnelere yönelmesine neden olmuştur. Yeni ifade biçimi oluşturmak isteyen sanatçılar, atık gibi farklı nesnelere yönelmiştir. “Duchamp’dan bu yana Çağdaş sanatın sorunu halini alan klasikleşmiş sanat anlayışına ve onun ürünlerine karşı çıkma eğilimi içinde, sanatçılar çeşitli nesnelere ve eğilimlere çalışmaları gerçekleştirmişlerdir” (Sevim ve Boz, 2011: 116). Atık nesnelere sanatçıya geniş bir malzeme yelpazesi ve özgürlük alanı sunmuştur. Bu nesnelerin kullanılması insan ve onun içinde yaşayan doğada oluşan tüketime, bozulmaya sorunlara dikkat çekme bakımından etkili olmuştur. 20. Yüzyılda bazı sanat hareketleri doğaya dikkat çekmek istemiş ve çalışmalarını bu yönde oluşturmuştur.

Atık nesnelerin sanat nesnesine dönüştürülmesinin estetik bağlamda nasıl değerlendirildikleri sorusuna Öğretim Elemanları estetik olarak iyi olabilmesi için kullanılan nesnelerin atık bağlamından çıkması gerektiği, bunun üreten sanatçıyla ilişkili olduğu ve sanat eseri niteliği taşıması gerektiğini olarak dile getirmişlerdir. Kara (2011: 2) sanatçının iç gözünün görsel dünyayı algılayarak oluşturduğu imgelerin, sanat yapıtının oluşumundaki ilk malzemeler olduğunu ve imgenin fiziksel olarak yapıtın aşamasının yapıtın ortaya çıkmasının sadece bir

bölümünü oluşturduğunu ifade eder. İmgenin ortaya çıkması sanatçının kendi anlatımına uygun materyaller, çeşitli aletler, hazır objeler v.s kullanmasıyla olduğunu ekler. Bu doğrultuda alan yazınla benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Sanat yapıtında olması gereken kurallar atık nesnenin ilk kullanıldığı dönemlerde uygulanmış fakat bu postmodern dönemle birlikte değişmiştir. Sanatın ve kurallarının alaşağı edildiği, sorgulandığı ve var olan kuralların yıkıldığı bir dönem olan postmodernizm ile her şeyin sanat ve sanat nesnesi olabileceği bir anlayış oluşmuştur.

Öğretim elemanları atık nesnelerin ilk kullanımı ile günümüz sanatında kullanılması arasındaki farklar hakkında öğretim elemanlarının verdiği yanıtların 2 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar ilk kullanımı ile günümüz kullanımındaki amacın aynı olmaması ve malzemenin seçilmesi ve kullanımı bakımından farklılıkların oluştuğu olarak sıralanır. Peter Burger Avangard Kuramı isimli kitabında atık nesnelerin ilk kullanımı ve günümüz kullanımı ile ilgili değerlendirmeleri şöyledir:

“İlk montaj resimlerinde yaratılmak istenen estetik etkileri saptamaya çalışırken çok dikkatli olmak gerekiyor. Bir resmin üzerine gazete kâğıdı yapıştırmak, kuşkusuz provokatif bir unsur içerir. Ama bu unsuru abartmamak gerek; çünkü gerçeklik fragmanları büyük ölçüde estetik kompozisyona tabidir – tek tek unsurlar (hacim, renkler v.) arasında denge kurmaya çalışan bir kompozisyondur bu. Burada amaç, en iyi şekilde, sonucuna ulaşmamış bir amaç olarak tanımlanabilir: Gerçekliği resmeden organik eser ortadan kaldırılmıştır, ama tarihsel avangard hareketlerinde olduğu gibi sanatın sorgulanması söz konusu değildir” (Bürger, 2012: 142-143).

İlk kullanım olarak atık nesnelere sanat yapıtı üretmede bir eleman olarak kullanılmış, o yapıtın bir parçası olmuştur. Günümüz kullanımına baktığımızda ise bunun farklılaştığı görürüz. İlk kullanımında belirleyici olan sanatçı Pablo Picasso iken Ducamp'ın hazır nesne kullanımı günümüz kullanımını oluşturan başlangıcı sağlamıştır. Sanatçı seçtiği malzemeyi hiçbir müdahalede bulunmadan kullanabilmiştir. Burada sanat eseri oluşturmadan çok sanatın ve sanat eserin ne olduğu üzerine sorgulamalar yapmıştır.

Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşler 3 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar öğrencilere geri dönüşüm ve çevre bilinci kazandırdığı, öğrencilerin farklı malzeme kullanımı ve yeni sanat anlayışlarını anlaması bakımından önemli olması olduğu, yaratıcılığı arttırması olarak sıralanır. Bu konuda Çapar (2008: 122) atık malzemelerle çalışmaların, çocukların zihinsel tasarım yapabilmelerini ve yaratıcı düşüncelerini geliştirdiğini, alışılmadık formlarla ilginç üç boyutlu kompozisyonlar elde edebildiğini belirtirken; Reed ve Towne (1974: 91) bulunmuş nesne ya da kap gibi bol miktarda üç boyutlu parçaların, bir sanat dersliğinde deneysel çalışma ya da yaratıcı sorun çözme için gerekli malzemeleri karşılayabildiğini ifade eder. Buyurgan ve Buyurgan (2001: 127) ise atık malzemelerle tasarım (rekreasyon) çalışmalarının eğitsel değerinin çok yüksek olduğunu, bu tür çalışmalarda, kullanılan malzemelerin bolluğu, çeşitliliği ve zengin etkinlik ortamı hazırlaması ile ekonomik olmalarının oldukça önemli faktörler olduğunu belirtir. Bu soruyla ilgili edinilen cevapların alan yazınla karşılaştırıldığında bunların örtüştüğü görülür. Atık nesnelerin sanat yolu ile kullanılması kişilerin bu nesne ile ilgili algılarının değişmesine ve böylelikle geri dönüşüm ve çevre bilici gibi kazanılması düşünülen davranışların oluşmasında yardımcı olur

Atık nesnelerin sanat nesnelere dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği hakkındaki görüşlerin 3 tema altında toplandığı

görülmür. Bu temalar üretmek isteyen öğrenci için koşulların önemli olmadığı, yöneticiler ve eğitimcilerin atık nesnelere ilgili yaklaşımlarının belirleyici olduğu ve atık nesnelere ilgili konuların eğitim programına dahil edilmesinin bu konularda belirleyici olması olarak sıralanır. Günümüz eğitim anlayışında sadece eğitim kurumlarında değil de ödev ya da proje verilerek okul dışı zamanlarda da eğitimle ilgili faaliyetleri sürdürülmesi beklenilir. Bu yaklaşım eğitim kurumlarında atık nesnelere ilgili fiziki koşulların ve zamanın yetersiz oluşunu birey adına olumlu olarak değiştirebilir. Tabi bu yeterli zaman ve fiziki koşullarda sanatsal üretim sürecinde edinilen faydaların fazla olması ve istenilen davranış değişikliğinin daha kolay olacağı gerçeğini değiştirmez. Atık nesnelere ilgili konuların eğitim programlarında daha çok yer alması ise zaman ve fiziki koşulların yeterli bir düzeye gelmesinde yardımcı olur.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2001). Sanat eğitimi ve öğretimi. Ankara: Dersal Yayıncılık.
- Bürger, P. (2012). Avangard Kuramı (Çev. Erol Özbek). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çapar, M. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Üç Boyutlu Çalışmaların Önemi. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt.3.
- Denkel, A. (2003). Nesne ve Doğası. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaplanoğlu, L. (2009). Kübizm, Fütürizm ve Dada' nın Bileşenleri. Artist Modern, Sayı: 8, 52-58.
- Kara, D. (2011). Sanat Yapıtının Oluşum Süreci. SDÜ Arte-Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, 4(8).
- Kedik, S. (2003). Yaratıcı Süreçte Özne-Nesne Bağlamında Nesnelleştirme(Objektivasyon). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanatta Yeterlilik Çalışması Raporu.
- Reed, K. ve Towne, B. (1974). Sculpture From Found Objects. Worcester, Massachusetts: Davis Publications, Inc.
- Sevim, C. Ve Boz, G. (2011). Hazır-Nesnelere ve Teknoloji Sanatta Kullanımı ve Seramik Sanatına Yansıması. Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi, 1(1).
- Şahiner, R. (2008). Sanatta Postmodern Kırılmalar ya da Modernin Yapıbozumu. İstanbul: Yeni İnsan Yayınları.
- Timuçin, A. (2006), Estetik, İstanbul. Bulut Yayınları.
- Uçan, A. (1992). Sanat Eğitiminin Niteliği, Üç Ana türü ve Bazı Temel Sorunları. Sanatsal Zeka ve Sanat Eğitimi. Sanat Yazıları IV, Ankara: H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 12, 25-49.
- Yurtsever, H. (2014). Kozmos-Kaos-Kübizm. Ankara: Detay Yayıncılık.

GENİŞ ÖZET

Geçmişten günümüze nesne ile ilgili sorgulamalar ve tanımlamalar yapılmış, bunlar dönemlere göre değişkenlik göstermiştir. Bu değişimin en net biçimde görülebileceği nesnelere biri de atık nesnedir. Önceden atık denilince genellikle insanların aklına nesnenin kullanılmayan kısmı ya da kullanıldıktan sonraki hali yani işe yaramaz, gereksiz kısmı akla gelirdi. Günümüz çağına yaklaştıkça atığın farklı alanlarda geri dönüşümle değerlendirilmesi, onunla ilgili algının ve tanımın değişmesine neden olmuştur. İşe yaramayan düşüncede yerini bulamayan bu nesne üretime dâhil olmasıyla birlikte nesne konumuna tekrardan kavuşmuştur. Sadece üretimde değil günlük yaşamdan ve birçok alana bu nesnelere kullanılarak o alanların nesnesi konumuna gelmiştir. Bu alanlardan biri olan sanat bu nesnenin estetik objelere ve bilgi nesnesine dönüşmesine neden olmuştur.

Atık nesnelerin sanatta kullanımı doğal olarak bu nesnelerin sanat eğitimi derslerinde de kullanılmasına neden olmuştur. Atık nesnelere ve bu nesnelere ilgili ortaya çıkmış olan teknikler farklı kademelerdeki eğitim kurumlarında, eğitim programlarında yer almıştır. Eğitimin çağın getirilerine göre yeniden düzenlenmesi ve yeniliklerin eğitime dahil edilmesi düşünüldüğünde bu nesnelerin sanat eğitimi derslerinde kullanılması kaçınılmaz olmuştur. Atık nesnelerin kolay ulaşılabilir olması, zengin sanat formu oluşturmada yardımcı olması, yaratıcılığı arttırması, geri dönüşüm bilincini kazandırması gibi birçok faktör bu nesnelerin sanat eğitiminde kullanılmasında rol oynamıştır.

Bu çalışma ile atık nesnelerin sanatta ve sanat eğitiminde kullanımının betimlenmesi ve bu betimlemenin bir bölümünün görüşme formu kullanılarak öğretim elemanları görüşleriyle yapılması amaçlanmıştır. Çalışma nitel bir araştırma olup; betimsel-tarama yöntemiyle yapılmıştır. Bilgiler literatür taraması ve derinlemesine görüşme yoluyla toplanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak çalışmacı tarafından geliştirilmiş ve beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma gurubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Aydın ilinde bulunan Adnan Menderes Üniversitesi, İzmir ilinde bulunan Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde görev yapan 22 öğretim elemanı oluşturmaktadır.

Öğretim elemanları atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılması hakkında dört görüş etrafında toplanmıştır. Bunlara baktığımızda öğretim elemanlarının % 36,36 sı sanat yapıtı üretmenin belirli kurallar çerçevesinde olması gerektiği üzerinde ortak görüş belirtmiştir. Atık nesnelere sanatçıya geniş bir malzeme yelpazesi ve özgürlük alanı sunmuştur. Bu sınırsız alan içinde sanat nesnesi üretmede pay almıştır.

Atık nesnenin sanat nesnesine dönüştürülmesinin estetik bağlamda nasıl değerlendirildikleri sorusuna öğretim elemanlarının % 45,45 i gibi büyük bir çoğunluğu bunun üreten sanatçıyla ilişkili olduğu görüşü üzerinde birleşmiştir. İyi bir sanatçının yaptığı çalışmanın estetik unsurları da içereceği düşüncesi burada karşımıza çıkmaktadır.

Öğretim elemanlarının atık nesnelerin ilk kullanımı ile günümüz sanatında kullanılması arasındaki farklar hakkında verdiği yanıtların 2 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar arasında atık nesnenin ilk kullanımı ve günümüz kullanımı arasında malzemenin seçilmesi ve kullanımı bakımından farklılıkların olduğu görüşü % 63,63 gibi bir oranla birinci sırada gelir. Bu oranın ilk kullanım olarak atık nesnelerin sanat yapıtı üretmede bir eleman olarak kullanılması bunların yapıtın bir parçası olması, günümüz kullanımında ise bunun sanat eseri

oluşturmadan çok sanatın ve sanat eserin ne olduğu üzerine sorgulamaları içermesi sonucunda doğal farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşlere baktığımızda bunun 3 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar içinde % 50,00 gibi bir değerle atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması yaratıcılığı artırır görüşü ön plana çıkar. Atık nesnelerin taşıdığı çeşitli form ve biçimler çalışma oluşturmada yol gösterici bir özellik taşıyarak hayal gücünü harekete geçirir. Farklı biçimlerdeki atık nesnelere bir kompozisyon haline getirme işi, onu yaratıcı fikirler bulmaya iter.

Atık nesnelerin sanat nesnelere dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği hakkındaki görüşlerin 3 tema altında toplandığı Tablo 6 dan açıkça görülür. Öğretim elemanlarının % 59,10'u atık nesnelerin eğitim programına dahil edilmesi ile fiziki koşulların ve ders sürelerinin yeterliliğinin gerekli düzeye ulaşacağı görüşünde birleşir. Atık nesnelere ilgili konuların eğitim programlarında dahil edilmesi ve daha çok yer alması zaman ve fiziki koşulların yeterli bir düzeye gelmesinde önemli bir yerde durur. Böylelikle atık nesnelerin kullanılması ve bununla kazılması düşünülen davranışların tüm eğitim kurumlarında aynı oranlarda gerçekleşebilir.